

, מוכח כרבי יוחנן, שלא טימאו חכמים את העיסה לשורפה, אלא רק לתלותה.

אמר רבי יהושע בן לוי: לא שנו שהעיסה טמאה, אלא בנמצאו בבית משקים טמאים לבנים, ללא צבע, לפי שאז אין ניכר סימן המשקים בעיסה.

אבל באם היו בבית משקים אדומים, אין לחוש שמא הביאום התרנגולים אל העיסה, כי אם **איתא הנקיר** [אם אכן נקרו התרנגולים את העיסה בעוד המשקים האדומים בפיהם], **מידע ידיע**, היה הדבר ידוע וניכר על גבי העיסה. ומאחר שאין הדבר ניכר בה, אות הוא שלא שתו התרנגולים מהם.

ותמהינן: **ודילמא** אכן שתו מהם, ומה שאין הדבר ניכר על העיסה, הוא משום **דבלעתינהו** [בלעה אותם] **העיסה**.

אמר רבי יוחנן: דבר זה שמע בריבי [גדול הדור, שהוא רבי יהושע בן לוי]. **ופירושו** של דבר, **לא שמע**. והיינו, את ביאור הדברים שאף במשקים אדומים יש לחלק.

וכך הוא פירושם של הדברים: **לא שנו** שטמאה העיסה, **אלא באם המשקים הטמאים צלולים הם**, עד כדי **שבבואה של תינוק ניכר בהם**, שהיא משתקפת בהם, כשהוא עומד מולם, כמו במראה. ומאחר שהם כה צלולים, הרי הם נוחים להבלע בה ללא היכר, ולכך העיסה טמאה.

אבל באם המשקים עכורים, לא נטמאת העיסה כאשר אין הם ניכרים בה, לפי שמשקים עכורים אין נבלעים בעיסה ללא היכר אלא משאירים על גבה סימן. ומאחר

ואלו הם: **תינוק, ועוד "אחרת"**.

ומפרשינן: **תינוק** — **הא דאמרן לעיל**, שאם נגע התינוק בעיסה הרי היא טמאה, אף שאינו טמא בודאי. וכיון שתינוק אין בו דעת לישאל על הספק, היה לנו לטהר ספק זה ולהעמיד את העיסה או את התינוק בחזקת טהרה. ואף על פי כן החמירו בו חכמים, וטימאו.

"ועוד אחרת", מאי היא? —

כמו ששינונו: **עיסה הנמצאת בתוך הבית**, ואף **תרנגולים ומשקים טמאים נמצאים שם, ונמצאו נקורים נקורים** [חורים] **בעיסה**, הדבר מוכיח שנקרו בה התרנגולים.

ב-9

ומעתה יש לחשוש, שמא קודם לכן שתו התרנגולים מהמשקים הטמאים, ובעוד המשקה הטמא טופח בחרטומיהם, נקרו בעיסה. והרי היא טמאה מחמת מגע של המשקים האלו בה.

לפיכך, אם עיסה של תרומה היא, **"תולין"** אותה [נוהגים בה מנהג ספק]: **לא אוכלין** אותה, כי שמא טמאה היא, ואולם **לא שורפין** אותה [כדין תרומה טמאה שמצותה בשריפה], כי שמא טהורה היא.

ואף שהספק הוא במגע המשקים הטמאים שבפי התרנגולים, שאין בהם דעת לישאל, והיה מן הדין לטהר את העיסה, החמירו בה חכמים כדבר שיש בו דעת לישאל, וטימאוה.

ומכל מקום, מדקתני לגבי תינוק שנגע בעיסה, שמעיקר הדין היא טהורה, אלא שחכמים עשאוה כדבר שיש בו דעת לישאל

וישן עמהם [הבן הקטן עם אמו, וכן האב עם בתו הקטנה] בקירוב בשר [בלא בגדים].

ואם הגדילו הבן והבת — זו [הבת] ישנה עם אביה בכסותה [בבגדיה], וזה [הבן] ישן עם אמו בכסותו.

גמרא:

שנינו במשנה: לא יתייחד אדם עם שתי נשים, אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים.

והוינן בה: מאי טעמא חששו באדם אחד ושתי נשים יותר מבשני אנשים ואשה אחת?

ומביאה הגמרא את ביאורו של תנא דבי אליהו:

הואיל ונשים דעתן קלות עליהן, והן נוחות להתפתות לעבירה, מה שאין כן באנשים, שאין דעתם קלה כמותן.

ועתה מבאר הגמרא את המקור לאיסור יחוד:

מנא הני מילי לאיסור יחוד עם העריות, מן התורה?

אמר רבי יוחנן משום [בשם] רבי ישמעאל: רמו לאיסור יחוד מן התורה, מניין? —

שנאמר: [דברים יג] "כי יסיתך אחיך, בן אמך, בסתר, לאמר: נלכה ונעבדה אלהים אחרים".

ואין הם ניכרים בה, ודאי לא הביאום התרנגולים עליה.

מתניתין:

אסור מן התורה להתייחד עם העריות, שדבר זה גורם לגלות ערוה [רמב"ם]. וחקמים אסרו להתייחד אף עם הפנויה.

א. לא יתייחד אדם עם אשה האסורה עליו, אפילו עם שתי נשים, שמא יבואו לידי עבירה. (1)

ב. אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים. כי האחד מתבייש מחבירו, ואין לחשוש שמא יבואו לידי עבירה.

אבל נשים דעתם קלה, לפיכך, אסור לאדם להתייחד אף עם שתי נשים. כי היות ושתייהן נוחות להתפתות, לא תירא אחת מחבירתה, שהרי אף היא תעשה כמותה.

רבי שמעון חולק ואומר: אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים, כשם שמותר לאשה אחת להתייחד עם שני אנשים.

ג. ובזמן שאשתו עמו, אין איסור יחוד, לדברי הכל, אפילו עם אשה אחת, ולכן, אף ישן עמהם בלילה בפונדקי [אכסניה, כלומר בבית אחד], ואין לחשוש שמא יבוא לדבר עבירה עם הערוה, מפני שאשתו משמרתו שלא יזנה. ואין לחשוש שמא יבוא לידי עבירה אפילו אם היא ישנה.

ד. מתייחד אדם עם אמו ועם בתו, כי אין בהן חשש שיבואו לגילוי ערוה.

1. רש"י מבאר שאין להתייחד עם שתי נשים, שמא שתייהן תתפתנה לו. אך הריטב"א מבאר

בירושת אביהם], אימא, צייתי ליה [אשמע לעצתו].

לכן קא משמע לן קרא "לא תאבה לו, ולא תשמע אליו".

שנינו במשנה: אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים.

והוינן בה: נימא מתניתין, משנתנו האוסרת על איש אחד להתייחד עם שני נשים, היא דלא כאבא שאול?

דתניא: וילד אדם שמת סמוך ללידתו — אם היתה מיתתו כל [תוך] שלשים יום ללידתו, אין צריך לכבדו במותו ולהוציאו לקבורה במטה או בארון, אלא יוצא הוא לבית הקברות בתוך חיק אדם.

ודי לו להיות נקבר בשלשה מלויים, ואפילו באשה אחת ושני אנשים. ואין לחשוש לאיסור יחוד בשעה שיוצאים לקברו אל מחוץ לעיר.

אבל לא יקברוהו באיש אחד ושני נשים. כי מאחר ולא היו בתי הקברות סמוכים לעיר, יש לחשוש בזה לאיסור יחוד.

אבא שאול אומר: אף באיש אחד ושני נשים קוברים אותו. ואין לחשוש לאיסור יחוד.

ודברי אבא שאול אינם כדברי משנתנו,

וכי דוקא אחיך שהוא "בן אב" [אח מהאם], מסית [דרכו להסית], ואילו אח שהוא "בן אב" [אח מהאב] אינו מסית? ומה חילוק יש בדבר!?

אלא, כאן ייחסה התורה את הבן לאמו, כדי לומר לך, שמתוך כל העריות, רק בן רשאי להיות מתייחד עם אמו [ומתוך כך הוא מצוי אצלה, ולכן הוא קרוי "בן אמך"], ואסור להתייחד עם כל העריות שבתורה.

ודנה הגמרא: פשטיה דקרא — במאי כתיב? שהרי פשוטו של מקרא מדבר בענין הסתה לעבודה זרה. ומדוע נקט הכתוב "בן אמך" בענין זה?

אמר אביי: על דרך "לא מיבעיא" קאמר הכתוב. דכתיב בהמשך הכתוב "לא תאבה לו ולא תשמע אליו", וכך אמר:

לא מיבעיא, אין צורך לומר באח שהוא בן אב, דפני ליה [שיש בו כלפיך נטיה של שנאה] ועייץ ליה [ולכן הוא יועץ לן] עצות רעות, שאין צורך להזהיר שלא תשמע לעצתו, שהרי אח זה חשוד להכשילך, כי יש בו שנאה מסוימת כלפיך, משום שאתה ממעט את חלקו בירושת אביכם. ועל כן צריך אתה מעצמך לחשוש שהוא משיא לך עצה רעה, ולא הוצרכה התורה להזהירך ממנו —

אלא אפילו אח שהוא בן אב, דלא סני ליה [שאינו שונאו, כי אין הוא יורש יחד עמו

שנשים דעתן קלה. וגם אם תבעל אחת מהן, השניה תחפה עליה, ולזה חיישינן.

ולפי הריטב"א אסור לו להתייחד אפילו עם יותר משתי נשים, שגם כאן קיים החשש שכולן

תחפינה על האשה הנבעלת.

אבל לרש"י אין לחשוש אלא בשתיים שתפתנה לו, ולא בשלש נשים.

יש לאסור יחוד איש אחד בשתי נשים אף בשעת קבורת התינוק באיש אחד.

משום שלפעמים אין שם אנינות וצער, אלא הם מתחזים כאילו הם נושאים תינוק מת, וכונתם לדבר לעבירה.

כי הוא מעשה דהחיא איתא [וכמו המעשה שהיה באותה אשה, שהראתה עצמה כאילו יוצאת לקבור את תינוקה, כדי שתוכל לעבור עבירה].

דחיה עובדא, ואפיקתיה [הוציאתו] לתינוק חי בחזקת מת, כדי לעבור עבירה עם האיש ההולך עמה.

שנינו במשנה: **אבל אשה אחת** מתייחדת עם שני אנשים.

אמר רב יהודה אמר רב: לא שנו להתייר אשה אחת עם שני אנשים, **אלא** בשני אנשים **כשרים**.

אבל באנשים פרוצים, אפילו כי [עם] עשרה אנשים **נמי לא** תתייחד האשה.

היה מעשה באשת איש אחת, **והוציאוה עשרה אנשים במטה**, כאילו מתה, כדי לקבורה, ואחר כך קילקלו עמה.

אמר רב יוסף: תדע שכך הוא, שהפרוצים בעבירה אינם בושים זה מזה, **דהא מיחברי כי עשרה וגנבי כשורא, ולא מיכספו** מהרדי [שהרי עשרה גנבים חוברים יחד לגנוב קורה כבדה, ואינם מתביישים לחטוא זה בפני זה].

נימא מסייע ליה לרב יוסף, שאמר אין אשה רשאית להתייחד עם שני אנשים פרוצים.

האומרת שאף באיש אחד ושתי נשים יש איסור.

ורחינן: **אפילו תימא, מתניתין כאבא שאול**, נמי לא קשיא.

כי לדעתו של אבא שאול, **בשעת אנינות** וצער **תביר יצריה** [יצרו נשבר] ואין לחשוש עליו שיבא לדבר עבירה.

ואילו **רבנן סברי לה** כמו שאמר **רבי יצחק**, שאף בשעת צער ואנינות עלול יצרו לתוקפו.

דאמר רבי יצחק: כך הוא ביאור הכתוב במגילת איכה [פרק ג]: **"מה יתאוונן אדם חי גבר על הטאיו"** —

"מה יתאוונן" — מה מועילה לאדם אנינות וצער, לסמוך עליהם שישקיטו את יצרו? הלא **אפילו בשעת אנינותו של אדם, יצרו מתגבר עליו!**

אלא, "חי" — כל עוד שהוא חי — צריך הוא להיות "גבר על חטאיו" [להתגבר עליהם]. שאם לא כן, יתגבר יצרו עליו, ויחטיאנו.

ואבא שאול, הסובר שבשעת אנינות תביר יצריה, קסבר: **כי כתיב החוא קרא, באדם המתרעם ומתלונן על מדותיו** [על קורותיו; מה שמודדים לו מן השמים], **כתיב**.

וחכי קאמר קרא: **"מה יתאוונן"** ויתרעם אדם על מדותיו, על הקורה לו, וכי **"גבר על חטאיו"**? הרי דיו בחיים **שנתתי לו**, והוא "אדם חי".

ורבנן סוברים: אף אם פירוש הכתוב הוא שלא כרבי יצחק, ואף אם נכונים דברי אבא שאול ש"בשעת אנינות תביר יצריה", עדיין

עוד אמר רב יהודה אמר רב: לא שנו ששני אנשים מתייחדים עם אשה אחת, אלא בעיר.

אבל בדרך, אף שנים לא יתייחדו עמה, עד שיהיו שלשה אנשים, כי שמא יצטרך אחד מהם להשתין, ויצטרך להתרחק משום צניעות, וישאר חברו לבדו, ונמצא אחד מתייחד עם הערוה.

ודנה הגמרא: נימא מסייע ליה לרב ממה ששנינו לעיל: ההולך להשקות את אשתו שנסתרה, מוסרים לו שני תלמידי חכמים ללוותו, שמא יבא עליה בדרך.

ומשמע, דוקא שנים מוסרים לו, שהרי תרי ואיהו [הבעל עצמו] הא תלתא, שלשה. אבל בן לוויה אחד עם הבעל, לא הותר, אף שביחד הם שנים. וראיה מכאן לדברי רב יהודה אמר רב, שבדרך אין די בשנים.

ודחינן: אין זו ראייה. כי התם, לאו משום איסור יחוד הוא שצריך שנים. אלא כי היכי דאם יבא עליה בעלה בדרך, ניהו עליה שני תלמידי חכמים אלו שהדי, להעיד על כך, כדי שלא תמחק עליה המגילה לחנם.

רב ורב יהודה הוו קאזלי באורחא [היו הולכים בדרך].

הוה קאזלי ההיא אתתא קמיהו [היתה אשה אחת מהלכת לפנייהם].

אמר ליה רב לרב יהודה: דל ברעיד [הגבה רגלך] ולך מהר מקמיה גיהנם [כדי להקדים אותה], כלומר, להנצל מדין גיהנם.

אמר ליה רב יהודה: והא מר [אתה רב], הוא דאמר: בשני כשרים ואשה אחת, שפיר דמי,

מי שקינא לאשתו שלא תסתור עם איש פלוני, ועברה על דבריו ונסתרה, הרי היא אסורה על בעלה, כי חוששים אנו שמא זינתה עמו. לפיכך, מעלה אותה בעלה אותה לבית המקדש, ושם משקים אותה מים שנמחקה לתוכם מגילת סוטה. ומים אלו בודקים אותה. ואם זינתה, הרי היא מתה מחמתם.

וכל זמן שלא שתתה הרי היא אסורה על בעלה. ואם בא עליה בעלה באיסור, שוב אין המים מועילים לבודקה. ונמצא שם שמים המוזכר במגלת סוטה, נמחק לבטלה.

ותניא: מי שקינא לאשתו, ונסתרה, ומעלה הוא אותה מעירו לבית המקדש, מוסרין לו בית דין שבעירו שני תלמידי חכמים כדי לשמרן, שמא יבא עליה בדרך. ואז לא יבדקה המים, ונמצא שם שמים נמחה לבטלה.

ודייקנן: רק "תלמידי חכמים", אין [ראויים הם ללוותם], אבל אינשי דעלמא, לא!

וקא סלקא דעתין, שמשום איסור יחוד הוא דקפדינן דוקא על תלמידי חכמים, משום שכשירים הם. ועל כן דוקא להם מותר להתייחד עם האשה.

אבל אינשי דעלמא, שאינם תלמידי חכמים, לא ראויים ללוותה מחמת איסור יחוד. ואף שהם שנים. והיינו כדברי רב יהודה אמר רב.

ודחינן: לא משום איסור יחוד הוא שהצריכו תלמידי חכמים בדוקא. אלא משום שדוקא עליהם יש לסמוך שיניאו את בעלה מלבא עליה. דשאני תלמידי חכמים דידעי לאתרוויי ביה [להתרות בו], שלא יבא עליה, שאם יבא עליה לא יבדקה המים.